

Poštovani!

Dobrodošlicu novim članovima iskazivali smo godinama u atriju Akademijine palače, pred Bašćanskom pločom sa spomenom hrvatskoga kralja Zvonimira, pred bustom našega osnivača Josipa Jurja Strossmayera i hrvatskim državnim stijegom. Ove godine svečano proglašavamo nove članove izabrane na skupštini 19. svibnja ovdje, u Knjižnici HAZU, u zgradi koja je sagrađena prije točno 140 godina kao Kraljevski lučbeni zavod, tj. Kemijski laboratorij, po projektu Hermanna Bolléa, a na inicijativu Gustava Janečka, utemeljitelja moderne hrvatske kemije, kasnije predsjednika naše Akademije.

Prije 15 godina, 2009., u ovoj je zgradi, nakon rekonstrukcije njezine unutrašnjosti, otvorena Knjižnica HAZU. Dok traje obnova zrinjevačke neorenesansne palače, stradale u potresima 2020., ovdje je privremeno Akademijino sjedište.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti najviša je znanstvena i umjetnička institucija u Hrvatskoj, svijest i savjest hrvatske nacije, koja od svojeg osnutka davne 1861. godine aktivno pridonosi razvoju hrvatske znanosti, umjetnosti i kulture i njihovu uključivanju u svjetske tokove, čime usmjerava razvoj i napredak hrvatskoga društva u cjelini.

U svojoj povijesti do danas Akademija je svjedočila urušavanjima velikih carstava i niza nametnutih državnih tvorevina. Dočekala je Republiku Hrvatsku i trajno prihvatila hrvatsko ime kao vodeća institucija u skrbi za hrvatski nacionalni identitet. U poslanju Hrvatske akademije jest promicanje jedinstva nacije bez podjela njezinih građana po bilo kojoj osnovi, s ciljem napretka u svim područjima života na hrvatskome etničkom prostoru.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u svojim muzejima, arhivima i knjižnicama čuva neprocjenjivo nacionalno kulturno blago, a prostori u kojima djeluje, u Zagrebu i diljem Hrvatske, dragocjeni su zaštićeni spomenici kulturne graditeljske baštine. Brigu o njima s jednakim marom Akademija nastavlja i danas, suočena s teškim posljedicama potresa. Akademijina je kompleksna zadaća svoja kulturna bogatstva primjereno obnoviti i predati na korištenje budućim naraštajima. Ono što je naslijeđeno od generacija Akademijinih članova, njezina prošlost, treba doličan nastavak u današnjem članstvu, u sadašnjosti, kojom se oslikavaju budući horizonti Akademije.

Jedna od najvažnijih dužnosti redovitih članova, što je i poseban privilegij, sadržana je u biranju novih članova, nove životnosti Akademije.

U svibnju je izabrano 17 novih redovitih članova Hrvatske akademije, uz to i šest dopisnih članova te 15 članova suradnika. Danas je ukupno 136 redovitih članova, 110 dopisnih članova i 81 član suradnik, što je sveukupno 327 članova, a među njima je 57 žena. Spomenimo da HAZU danas ima pet dopisnih članova koji su dobitnici Nobelove nagrade. To su kemičari Jean-Marie Lehn, John Charles Polanyi i Robert Huber, fizičar Carlo Rubbia i antropolog Svante Pääbo, a u Akademijinu članstvu bilo je još 15, danas preminulih, nobelovaca – dakle ukupno 20 članova naše Akademije dobilo je Nobelovu nagradu.

Treba naglasiti da je broj članova u Hrvatskoj akademiji ograničen i da u društvu uvijek postoji više izvrsnih osoba nego što ima mjesta u Akademiji. Bitno je međutim da su izabrani oni koji to svojom osobnošću zaslužuju, koji su se potvrdili svojim općepoznatim i općepriznatim radom, koji su stvorili djela trajne vrijednosti nacionalnoga i međunarodnoga značenja. Ovim putem čestitamo svim izabranim članovima, njihovim obiteljima i institucijama iz kojih dolaze.

Neka budu ponosni što se kao članovi Hrvatske akademije pribrajaju nizu znamenitih osoba i najvećih hrvatskih znanstvenih i umjetničkih velikana naše povijesti.

Zbog potresa, cjelokupna Akademija našla se iznenada pred smještajnim teškoćama, no rad smo uspješno prilagodili novim okolnostima. Za svoje javne skupove, uz jedinu dvoranu naše Knjižnice, u kojoj se i danas nalazimo, uvelike smo se koristili virtualnom sferom, a usporedno je obavljen i enorman posao u vezi s oštećenim zgradama, zbrinjavanjem vrijednog inventara, preseljenjem pojedinih Akademijinih jedinica iz teško stradalih prostora u sigurnije okruženje, nalaženjem financijske pomoći, prijavom šteta, žurnim popravcima manjih oštećenja te radovima za opsežnu obnovu.

Tradicija Akademije jest da ne zalazi u blizinu politike, jer smatra štetnima prijeporna suprotstavljanja u hrvatskome društvu. Međutim postoji granica kad poslanje Akademije kao svijesti i savjesti hrvatskoga naroda nalaže zaštitu njegove identitetske opstojnosti.

Hrvatska akademija javnosti se posljednjih godina obratila s nekoliko važnih izjava kojima je, sukladno svojem poslanju, reagirala na najvažnija pitanja koja se tiču očuvanja hrvatskoga nacionalnog identiteta. Velik odjek u Hrvatskoj i u susjednim zemljama imali su *Prilozi za zaštitu hrvatskih nacionalnih interesa prilikom pregovora Republike Hrvatske s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Srbijom u pogledu njihova ulaska u Europsku uniju.*

Na tom tragu svi daljnji mogući scenariji različitih ugroza koji se pripremaju, primjerice crnogorska manipulacija jasenovačkim mitom, dočekat će Akademijine reakcije, kao što je primjerice bilo zajedničko obraćanje s Maticom hrvatskom pod nazivom *Nastavak srpske jezične i kulturne agresije na hrvatsku, hrvatski jezik i književnost.* Uz to, Akademija se javnosti obratila i *Izjavom povodom tobožnjeg međunarodnog priznanja čakavskog jezika* i nizom sličnih stavova.

Akademija je aktivno sudjelovala i u procesu donošenja Zakona o hrvatskom jeziku, čiji su nacrt, uz ostale, izradila i tri njezina redovita člana.

Osim odgovora na agresivni repertoar susjeda, Akademija je objavila stajališta o demografskoj krizi u Hrvatskoj, o seizmičkoj aktivnosti i njezinim implikacijama, o prijetnji sruza turizma i uništavanja hrvatskoga djevičanskog prostora i o osiguranju provedbe javnih arhitektonsko-urbanističkih natječaja u Republici Hrvatskoj, a prihvatila je i javnosti predložila i *Mjere za smanjenje negativnih utjecaja klimatskih promjena, neodgovornog gospodarenja i drugih antropogenih učinaka na biološku raznolikost Jadranskog mora.*

Proces obnove nije prekinuo uobičajene djelatnosti Hrvatske akademije, pa je u organizaciji ili pod pokroviteljstvom HAZU u 2023. održano 238 događanja te je nastavljena izdavačka djelatnost HAZU objavljivanjem 91 publikacije.

Potporom Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti objavljeno je 49 publikacija, a među njima je 19 Akademijinih izdanja. Članovi HAZU izvan Akademije objavili su još 59 knjiga, tako da je, zahvaljujući Akademiji i njezinim članovima, u 2023. objavljeno ukupno 180 publikacija. Kumulativno, u 160-ak godina od svojega osnutka do kraja 2023. godine Akademija je objavila ukupno 6.901 svezak raznih publikacija.

Malo se koja institucija u Hrvatskoj može pohvaliti takvim brojkama. Biti član Hrvatske akademije stoga je posebna čast, privilegij i obveza, ali i prilika da se aktivno sudjeluje u radu Akademije, u njezinim razredima te znanstvenim vijećima i odborima, što se od novih članova nestrpljivo očekuje.

U svojem govoru u Hrvatskome saboru prigodom osnutka Akademije 29. travnja 1861. biskup Josip Juraj Strossmayer rekao je: „Akademija znanosti ima biti nagrada i lovorvijenac ljudima, koji su se ma u kojoj struci znanosti osobito odlikovali.“

A naš prvi predsjednik Franjo Rački 1884., na otvorenju Akademijine palače, istaknuo je: „U ovom se hramu rukuju znanost i umjetnost.“

Upravo zahvaljujući komplementarnosti znanosti i umjetnosti, Hrvatska akademija opravdava svoje ime te se profilirala kao institucija od najvišeg ugleda i povjerenja, koja radom svojih članova te znanstvenih i umjetničkih jedinica obogaćuje intelektualni i duhovni život Hrvatske, ali i Europe i svijeta.

Želimo novim članovima da postanu aktivni dionici spomenutih plemenitih napora. Dobro došli u svoju novu znanstveno-umjetničku obitelj, u Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti!